

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

7 iunie 2018 *

„Trimitere preliminară – Protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase – Regulamentul (CE) nr. 110/2008 – Articolul 16 literele (a)-(c) – Anexa III – Indicația geografică înregistrată «Scotch Whisky» – Whisky produs în Germania și comercializat sub denumirea «Glen Buchenbach»”

În cauza C-44/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Hamburg (Tribunalul Regional din Hamburg, Germania), prin decizia din 19 ianuarie 2017, primită de Curte la 27 ianuarie 2017, în procedura

Scotch Whisky Association

împotriva

Michael Klotz,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnii E. Levits și A. Borg Barthet, doamna M. Berger (raportor) și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Scotch Whisky Association, de K. H. Reuer și de W. Baars, Rechtsanwältinnen;
- pentru domnul Klotz, de S. J. Mühlberger, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul elen, de G. Kanellopoulos, de E. Leftheriotou, de M. Tassopoulou și de E. Chroni, în calitate de agenți;
- pentru guvernul francez, de D. Colas, de S. Horrenberger și de E. de Moustier, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de F. Varrone, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și de C. S. Schillemans, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de B. Eggers, de D. Bianchi și de I. Naglis, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 22 februarie 2018,
- pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 16 literele (a)-(c) din Regulamentul (CE) nr. 110/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind definirea, desemnarea, prezentarea, etichetarea și protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 1576/89 al Consiliului (JO 2008, L 39, p. 16).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Scotch Whisky Association, pe de o parte, și domnul Michael Klotz, un distribuitor online de whisky, pe de altă parte, în legătură cu o acțiune având ca obiect obligarea acestuia din urmă să înceteze comercializarea unui whisky produs în Germania și denumit „Glen Buchenbach”.

Cadrul juridic

- 3 Considerentul (2) al Regulamentului nr. 110/2008 prevede:

„Sectorul băuturilor spirtoase este important pentru consumatori, pentru producători și pentru sectorul agricol din cadrul [Uniunii Europene]. Măsurile aplicabile sectorului băuturilor spirtoase ar trebui să contribuie la atingerea unui nivel înalt de protecție a consumatorilor, la prevenirea practicilor dolosive, la obținerea transparenței pieței și a unei concurențe loiale. [...]”

- 4 Potrivit considerentului (4) al acestui regulament:

„Pentru a asigura o abordare mai sistematică a legislației care reglementează băuturile spirtoase, prezentul regulament ar trebui să stabilească criterii bine definite pentru producția, desemnarea, prezentarea și etichetarea băuturilor spirtoase, precum și cu privire la protecția indicațiilor geografice.”

- 5 Considerentul (14) al regulamentului menționat are următorul cuprins:

„Având în vedere că Regulamentul (CE) nr. 510/2006 al Consiliului din 20 martie 2006 privind protecția indicațiilor geografice și a denumirilor de origine ale produselor agricole și alimentare [(JO 2006, L 93, p. 12, Ediție specială, 03/vol. 71, p. 114), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1791/2006 al Consiliului din 20 noiembrie 2006 (JO 2006, L 363, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 7, p. 15)], nu se aplică băuturilor spirtoase, normele privind protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase ar trebui să fie stabilite prin prezentul regulament. Indicațiile geografice ar trebui înregistrate, identificând băuturile spirtoase ca avându-și originea pe teritoriul unei țări sau într-o regiune sau localitate de pe teritoriul respectiv, în cazul în care o anumită calitate, reputație sau altă caracteristică a băuturii spirtoase poate fi atribuită în mod esențial originii sale geografice.”

- 6 Articolul 16 din Regulamentul nr. 110/2008, intitulat „Protecția indicațiilor geografice”, prevede:
- „[...] indicațiile geografice înregistrate în anexa III sunt protejate împotriva:
- (a) oricărei utilizări comerciale directe sau indirecte pentru produse care nu intră sub incidența înregistrării, în măsura în care produsele în cauză sunt comparabile cu băutura spirtoasă înregistrată sub indicația geografică respectivă sau în măsura în care această utilizare exploatează reputația indicației geografice înregistrate;
 - (b) oricărei uzurpări, imitații sau evocări, chiar dacă este indicată originea reală a produsului sau dacă indicația geografică este utilizată în traducere sau însoțită de o formulă cum ar fi «gen», «tip», «fel», «stil», «fabricare», «aromă» sau alt termen asemănător;
 - (c) oricărei alte indicații false sau înșelătoare privind proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale, prezente în desemnarea, prezentarea sau etichetarea produsului, care este susceptibilă să dea o impresie falsă în privința originii acestuia;
 - (d) oricărei alte practici care poate induce în eroare consumatorul în privința originii reale a produsului.”
- 7 Anexa III la acest regulament, intitulată „Indicații geografice”, menționează că „Scotch Whisky” a fost înregistrat ca reprezentând o indicație geografică aparținând categoriei de produse nr. 2, și anume „Whisky/Whiskey”, având ca țară de origine Regatul Unit (Scoția).

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 8 Scotch Whisky Association este o organizație constituită potrivit dreptului scoțian și al cărei obiectiv este, printre altele, asigurarea protecției comerțului cu whisky scoțian atât în Scoția, cât și în străinătate.
- 9 Domnul Klotz comercializează, prin intermediul unui site internet, un whisky denumit „Glen Buchenbach”, care este produs de distileria Waldhorn, situată în Berglen, valea Buchenbach, din Schwaben (Germania).
- 10 Eticheta aplicată pe sticlele de whisky în cauză conține, pe lângă imaginea stilizată a unui corn de vânătoare („*Waldhorn*” în limba germană), informațiile următoare: „*Waldhornbrennerei*” (distileria Waldhorn), „Glen Buchenbach”, „*Swabian Single Malt Whisky*” [Single Malt Whisky șvab], „500 ml”, „40 % vol.”, „*Deutsches Erzeugnis*” (produs german) și „*Hergestellt in den Berglen*” (fabricat în Berglen).
- 11 Scotch Whisky Association a sesizat Landgericht Hamburg (Tribunalul Regional din Hamburg, Germania) cu o acțiune având ca obiect încetarea, printre altele, a comercializării acestui whisky – care nu este scotch whisky – sub denumirea „Glen Buchenbach”, pentru motivul că utilizarea acestei denumiri este contrară în special articolului 16 literele (a)-(c) din Regulamentul nr. 110/2008, care protejează indicațiile geografice înregistrate în anexa III la acest regulament, printre care figurează „Scotch Whisky”.
- 12 Potrivit Scotch Whisky Association, aceste dispoziții prevăd că indicația geografică înregistrată pentru o băutură spirtoasă este protejată nu numai împotriva utilizării unei asemenea indicații, ci și împotriva oricărei mențiuni care sugerează originea geografică a acestei indicații. Or, denumirea „Glen”, datorită utilizării sale foarte largi în Scoția în locul cuvântului „*valley*” și, mai ales, ca element al mărcii în denumirile whisky-urilor scoțiene, ar crea în percepția publicului vizat o asociere cu Scoția și cu Scotch Whisky, indiferent de adăugarea pe etichetă a altor mențiuni care precizează originea germană a produsului în discuție. Domnul Klotz solicită respingerea acțiunii.

- 13 Landgericht Hamburg (Tribunalul Regional din Hamburg) arată că succesul acestei acțiuni depinde de interpretarea care urmează să fie dată articolului 16 literele (a)-(c) din Regulamentul nr. 110/2008. Prin urmare, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) «Utilizarea comercială indirectă a indicației geografice înregistrate [pentru o băutură spirtoasă]» în conformitate cu articolul 16 litera (a) din Regulamentul [...] nr. 110/2008 presupune ca indicația geografică înregistrată să fie utilizată în formă identică sau similară din punct de vedere fonetic și/sau vizuală sau este suficient ca elementul în litigiu al semnului să creeze în percepția publicului vizat orice fel de asociere cu indicația geografică protejată sau cu zona geografică?

În cazul în care este incidentă a doua opțiune: în cadrul examinării existenței unei «utilizări comerciale indirecte», este important contextul în care se încadrează elementul în litigiu al semnului sau acest context nu se poate opune utilizării comerciale indirecte a unei indicații geografice înregistrate, chiar dacă elementul în litigiu al semnului este însoțit de o indicație a originii reale a produsului?

2) «Evocarea» unei indicații geografice înregistrate în conformitate cu articolul 16 litera (b) din Regulamentul [...] nr. 110/2008 presupune ca între indicația geografică înregistrată și elementul în litigiu al semnului în discuție să existe o similitudine fonetică și/sau vizuală sau este suficient ca respectivul element să creeze în percepția publicului vizat orice fel de asociere cu indicația geografică înregistrată sau cu zona geografică?

În cazul în care este incidentă a doua opțiune: în cadrul examinării existenței unei «evocări», este important contextul în care se încadrează elementul în litigiu al semnului sau acest context nu se poate opune unei evocări ilegale prin elementul semnului în discuție, chiar dacă elementul în litigiu al semnului este însoțit de o indicație a originii reale a produsului?

3) În cadrul examinării existenței unei «alte indicații false sau înșelătoare», în conformitate cu articolul 16 litera (c) din Regulamentul [...] nr. 110/2008, este important contextul în care se încadrează elementul în litigiu al semnului sau acest context nu se poate opune unei indicații înșelătoare, chiar dacă elementul în litigiu al semnului este însoțit de o indicație a originii reale a produsului?”

Cu privire la cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii

- 14 În urma prezentării concluziilor avocatului general, Scotch Whisky Association a solicitat, prin scrisoarea din 15 martie 2018, să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul de procedură al Curții.

- 15 În susținerea acestei cereri, Scotch Whisky Association arată în esență că raționamentul expus de avocatul general la punctele 66-68, precum și la punctele 107 și 108 din concluzii este bazat pe o prezentare lacunară și incorectă a cadrului factual, astfel cum acesta a fost stabilit în decizia de trimitere, astfel încât acest raționament este eronat. Scotch Whisky Association ar dori să poată să răspundă, în cadrul unei ședințe de audiere a pledoariilor, la expunerile menționate, precum și, cu aceeași ocazie, să corecteze și să completeze acest cadru factual.

- 16 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 83 din regulamentul său de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, deschiderea sau redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

- 17 Această situație nu se regăsește în speță. Astfel, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că este suficient de lămurită pentru a se pronunța și că prezenta cauză nu trebuie soluționată pe baza unor argumente care nu ar fi fost puse în discuția acestor părți sau a acestor persoane interesate.
- 18 În plus, nu s-a susținut că una dintre părțile din litigiul principal sau una dintre persoanele interesate menționate ar fi invocat, după închiderea fazei orale a prezentei proceduri, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții.
- 19 În consecință, trebuie să se respingă cererea formulată de Scotch Whisky Association de redeschidere a fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 20 În cadrul prezentei cauze, cele două părți din litigiul principal au exprimat critici atât împotriva modului de redactare a deciziei de trimitere, cât și împotriva conținutului acesteia.
- 21 Pe de o parte, Scotch Whisky Association critică instanța de trimitere pentru că a formulat în mod eronat întrebările preliminare și propune, în observațiile scrise, reformularea acestor întrebări.
- 22 Este suficient să se amintească în această privință că, potrivit unei jurisprudențe constante, numai instanțele naționale care sunt sesizate cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată au competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei întrebări preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 4 aprilie 2000, Darbo, C-465/98, EU:C:2000:184, punctul 19). În special, numai instanța de trimitere are competența de a stabili și de a formula astfel de întrebări. Părțile din litigiul principal nu pot schimba conținutul acestei competențe (Hotărârea din 18 iulie 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, punctele 29 și 31 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2015, T-Mobile Czech Republic și Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punctul 28 și jurisprudența citată). În consecință, nu se poate da curs cererii uneia dintre părțile din litigiul principal de a se reformula întrebările adresate în termenii pe care îi indică.
- 23 Pe de altă parte, domnul Klotz apreciază că instanța de trimitere a prezentat situația de fapt din litigiul principal în mod restrâns și incomplet și oferă informații pentru completarea acestei prezentări.
- 24 Cu toate acestea, trebuie amintit, pe de o parte, că, în cadrul procedurii de cooperare instituite prin articolul 267 TFUE, nu este de competența Curții, ci a instanței naționale să stabilească faptele care au stat la baza litigiului și să desprindă din aceasta consecințele pentru decizia pe care trebuie să o dea (Hotărârea din 3 septembrie 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punctul 13, și Hotărârea din 10 martie 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, punctul 119). Pe de altă parte, Curtea trebuie să ia în considerare, în cadrul repartizării competențelor între instanțele Uniunii și cele naționale, contextul factual și normativ în care se încadrează întrebările preliminare, astfel cum acesta este definit în decizia de trimitere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, EU:C:2001:577, punctul 10, și Hotărârea din 28 iulie 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, punctul 27).

Cu privire la prima întrebare

- 25 Prin intermediul primei întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „utilizări comerciale indirecte” a unei indicații geografice înregistrate, este necesar ca elementul în litigiu să fie utilizat într-o formă fie identică cu această indicație, fie similară din punct de vedere fonetic și/sau vizual sau este suficient ca acest element să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu indicația menționată sau cu zona geografică aferentă acesteia.
- 26 În ipoteza în care s-ar considera că o oarecare asociere de idei cu indicația geografică înregistrată sau cu zona geografică aferentă acesteia este suficientă pentru a se identifica existența unei „utilizări comerciale indirecte” a acestei indicații, în sensul articolului 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă această dispoziție trebuie să fie interpretată în sensul că, pentru a se constata această existență, este necesar să se țină seama de contextul în care se află elementul în litigiu și în special de faptul că acesta este însoțit de o precizare privind originea reală a produsului, astfel încât informațiile furnizate de acest context ar permite *in fine* să se respingă afirmația potrivit căreia ar fi vorba despre o utilizare comercială indirectă.
- 27 Potrivit unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (a se vedea în special Hotărârea din 23 ianuarie 2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, punctul 40, și Hotărârea din 7 februarie 2018, American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, punctul 54).
- 28 În ceea ce privește, în primul rând, modul de redactare a articolului 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008, din acesta reiese că dispoziția respectivă protejează indicațiile geografice înregistrate împotriva „oricărei utilizări comerciale directe sau indirecte pentru produse care nu intră sub incidența înregistrării, în măsura în care produsele în cauză sunt comparabile cu băutura spirtoasă înregistrată sub indicația geografică respectivă sau în măsura în care această utilizare exploatează reputația indicației geografice înregistrate”.
- 29 Folosirea termenului „utilizare” în această dispoziție impune, prin definiție, după cum a arătat avocatul general la punctul 28 din concluzii, ca semnul în litigiu să utilizeze însăși indicația geografică protejată, în forma în care aceasta din urmă a fost înregistrată sau, cel puțin, într-o formă care prezintă legături atât de strânse cu aceasta, din punct de vedere fonetic și/sau vizual, încât semnul în litigiu nu este în mod vădit disociabil de indicația în speță.
- 30 În această privință, s-a statuat deja că utilizarea unei mărci care conține o indicație geografică sau un termen care corespunde acestei indicații și traducerea sa, pentru băuturi spirtoase care nu respectă specificațiile corespunzătoare, constituie în principiu o utilizare comercială directă a indicației geografice respective, în sensul articolului 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 (Hotărârea din 14 iulie 2011, Bureau national interprofessionnel du Cognac, C-4/10 și C-27/10, EU:C:2011:484, punctul 55, precum și Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, punctul 34).
- 31 Prin urmare, situațiile care pot fi acoperite de articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să răspundă cerinței unei utilizări, prin semnul în litigiu, a indicației geografice înregistrate în mod identic sau, cel puțin, în mod foarte asemănător din punct de vedere fonetic și/sau vizual.
- 32 Cu toate acestea, potrivit dispoziției amintite, trebuie să se distingă situațiile în care utilizarea are caracter „direct” de cele în care aceasta are caracter „indirect”. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 30 din concluzii, spre deosebire de utilizarea „directă”, care presupune ca indicația geografică protejată să fie aplicată direct pe produsul vizat sau pe ambalajul acestuia, o utilizare

„indirectă” presupune ca această indicație să figureze în cadrul vectorilor suplimentari de marketing sau de informare, precum o reclamă publicitară pentru produsul în cauză sau documente care se referă la acesta.

- 33 În ceea ce privește, în al doilea rând, contextul în care se înscrie articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008, trebuie să se constate că domeniul de aplicare al acestei dispoziții trebuie în mod necesar să se distingă de cel aferent celorlalte norme de protecție a indicațiilor geografice înregistrate care figurează la acest articol, la literele (b)-(d). Dispoziția menționată trebuie în special să fie diferențiată de situația prevăzută de litera (b) a articolului menționat, care privește „oricare uzurpare, imitație sau evocare”, cu alte cuvinte situații în care semnul în litigiu nu folosește indicația geografică ca atare, ci o sugerează în așa fel încât consumatorul este determinat să stabilească o legătură suficient de apropiată între acest semn și indicația geografică înregistrată.
- 34 După cum a arătat avocatul general la punctul 32 din concluzii, articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 și-ar pierde efectul util dacă litera (a) a acestui articol ar fi interpretată în sens larg, astfel cum preconizează instanța de trimitere în cadrul primei sale întrebări, în sensul că ar fi aplicabil din moment ce semnul în litigiu creează în percepția publicului vizat o oarecare asociere de idei cu o indicație geografică înregistrată sau cu zona geografică aferentă acesteia.
- 35 În al treilea rând, trebuie să se constate că interpretarea potrivit căreia, pentru a se constata existența unei utilizări comerciale indirecte a unei indicații geografice înregistrate, este necesar ca elementul în litigiu să fie utilizat într-o formă fie identică cu această indicație, fie similară din punct de vedere fonetic și/sau vizual este cea mai adecvată să asigure ansamblul obiectivelor urmărite prin Regulamentul nr. 110/2008 și în special prin articolul 16 litera (a) din acesta.
- 36 În această privință, trebuie amintit că sistemul de înregistrare a indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase, prevăzut de Regulamentul nr. 110/2008, urmărește să contribuie, după cum se menționează în considerentul (2) al acestui regulament, la atingerea unui nivel înalt de protecție a consumatorilor, la prevenirea practicilor dolosive, precum și la transparența pieței și la o concurență loială (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 24).
- 37 În plus, Curtea a precizat deja că protecția conferită de articolul 16 din regulamentul menționat indicațiilor geografice trebuie interpretată în raport cu obiectivul urmărit prin înregistrarea acestora din urmă, și anume, astfel cum reiese din considerentul (14) al aceluiași regulament, acela de a permite identificarea băuturilor spirtoase ca avându-și originea pe un anumit teritoriu în cazul în care o anumită calitate, reputație sau altă caracteristică determinată a respectivelor băuturi poate fi atribuită în mod esențial acestei origini geografice (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 38 După cum a constatat avocatul general la punctul 38 din concluzii, dispozițiile Regulamentului nr. 110/2008 și în special cele ale articolului 16 din acesta au ca scop să împiedice utilizarea abuzivă a indicațiilor geografice protejate, iar aceasta nu numai în interesul cumpărătorilor, ci și în interesul producătorilor, care au făcut eforturi pentru garantarea calităților așteptate ale produselor care poartă legal astfel de indicații (a se vedea prin analogie Hotărârea din 14 septembrie 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto, C-56/16 P, EU:C:2017:693, punctul 82, precum și Hotărârea din 20 decembrie 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, punctul 38). În acest cadru, litera (a) a articolului respectiv interzice mai exact ca operatorii să utilizeze în scopuri comerciale, pentru produse care nu intră sub incidența înregistrării, o indicație geografică înregistrată, în special cu scopul de a profita în mod nejustificat de această indicație geografică.
- 39 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 16 litera (a) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „utilizări comerciale indirecte” a unei indicații geografice înregistrate, este

necesar ca elementul în litigiu să fie utilizat într-o formă fie identică cu această indicație, fie similară din punct de vedere fonetic și/sau vizual. În consecință, nu este suficient ca acest element să fie de natură să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu indicația menționată sau cu zona geografică aferentă acesteia.

- 40 Având în vedere răspunsul dat la prima parte a primei întrebări, nu este necesar să se răspundă la a doua parte a acesteia.

Cu privire la a doua întrebare

- 41 Prin intermediul celei de a doua întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „evocări” a unei indicații geografice înregistrate, trebuie ca elementul în litigiu să fie similar din punct de vedere fonetic și/sau vizual cu această indicație sau este suficient ca acest element să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu indicația menționată sau cu zona geografică aferentă acesteia.
- 42 În ipoteza în care s-ar considera că o oarecare asociere de idei cu indicația geografică înregistrată sau cu zona geografică aferentă acesteia este suficientă pentru a se identifica existența unei „evocări” a acestei indicații, în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă această dispoziție trebuie să fie interpretată în sensul că, pentru a se constata această existență, trebuie să se țină seama de contextul în care se află elementul în litigiu și în special de faptul că acesta este însoțit de o precizare privind originea reală a produsului, astfel încât informațiile furnizate de acest context ar permite *in fine* să se respingă afirmația potrivit căreia ar fi vorba despre o „evocare”.
- 43 Pentru a se oferi un răspuns util instanței de trimitere, trebuie amintit că articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 protejează indicațiile geografice împotriva oricărei „evocări”, „chiar dacă este indicată originea reală a produsului sau dacă indicația geografică este utilizată în traducere sau este însoțită de o formulă cum ar fi «gen», «tip», «fel», «stil», «fabricare», «aromă» sau alt termen asemănător”.
- 44 Potrivit jurisprudenței Curții, noțiunea „evocare” acoperă ipoteza în care termenul utilizat pentru a desemna un produs încorporează o parte a unei indicații geografice protejate, astfel încât, în prezența numelui produsului în discuție, consumatorului îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de respectiva indicație (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 21 și jurisprudența citată).
- 45 Astfel, pentru a constata existența unei „evocări” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, Curtea a considerat că revine instanței naționale sarcina să verifice, pe lângă incorporarea unei părți a unei indicații geografice protejate în termenul utilizat pentru a desemna produsul în discuție, dacă, în prezența denumirii acestui produs, consumatorului îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de respectiva indicație. Astfel, instanța națională trebuie să se întemeieze în esență pe reacția prezumată a consumatorului, prin prisma termenului utilizat pentru a desemna produsul în cauză, esențial fiind ca acesta din urmă să stabilească o legătură între termenul respectiv și indicația geografică protejată (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 22).
- 46 Rezultă din cele care precedă, după cum a arătat avocatul general la punctul 55 din concluzii, că incorporarea parțială a unei indicații geografice protejate în semnul în litigiu nu constituie o condiție imperativă pentru aplicarea articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008. Pentru a aprecia

existența unei „evocări”, în sensul acestei dispoziții, revine instanței naționale sarcina să verifice dacă, în prezența denumirii produsului în cauză, consumatorului îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de indicația geografică protejată.

- 47 În această privință, trebuie precizat că instanța națională, în cadrul acestei aprecieri, trebuie să se raporteze la percepția unui consumator european mediu, normal informat, suficient de atent și avizat (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 25 și 28).
- 48 În plus, Curtea a statuat deja că este legitim să se considere că există o evocare a unei indicații geografice protejate atunci când, în cazul unor produse care prezintă analogii vizuale, denumirile de vânzare prezintă o asemănare fonetică și vizuală (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 49 Cu toate acestea, după cum a arătat avocatul general la punctul 58 din concluzii, nici identificarea unei asemănări fonetice și vizuale a denumirii în litigiu cu indicația geografică protejată nu constituie o condiție imperativă pentru a se constata existența unei „evocări”, în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008. Astfel, acesta constituie doar unul dintre criteriile care trebuie luate în considerare de instanța națională atunci când apreciază dacă, în prezența denumirii produsului în cauză, consumatorului îi este indusă, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de indicația geografică protejată. Rezultă de aici că nu este exclus ca o „evocare” să poată fi identificată chiar și în lipsa unei astfel de asemănări.
- 50 Pe lângă criteriile referitoare la încorporarea parțială a unei indicații geografice protejate în denumirea în litigiu și la asemănarea fonetică și vizuală a acestei denumiri cu indicația respectivă, Curtea a arătat că trebuia, eventual, să se țină seama de criteriul „apropierii conceptuale” existente între termeni provenind din limbi diferite, o astfel de apropiere, la fel ca celelalte criterii menționate mai sus, putând fi de asemenea de natură să îi inducă unui consumator, ca imagine de referință, produsul a cărui indicație geografică este protejată, atunci când se află în prezența unui produs comparabil care poartă denumirea în litigiu (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 35 și jurisprudența citată).
- 51 Din elementele care precedă rezultă că, în vederea stabilirii noțiunii „evocare”, în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, criteriul determinant este acela dacă, în prezența unei denumiri în litigiu, consumatorului îi este indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de indicația geografică protejată, aspect pe care instanța națională trebuie să îl aprecieze ținând cont, după caz, de încorporarea parțială a unei indicații geografice protejate în denumirea contestată, de asemănarea fonetică și/sau vizuală a acestei denumiri cu indicația respectivă ori de o apropiere conceptuală între denumirea menționată și indicația amintită.
- 52 În cauza principală, ar reveni, așadar, instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă unui consumator european mediu, normal informat, suficient de atent și avizat, îi este indusă în mod direct indicația geografică protejată, și anume „Scotch Whisky”, atunci când se găsește în prezența unui produs comparabil care poartă denumirea în litigiu, în speță „Glen”, ținând seama, în lipsa unei asemănări fonetice și/sau vizuale a acestei denumiri cu indicația geografică protejată și a unei încorporări parțiale a indicației respective în denumirea menționată, de apropierea conceptuală dintre denumirea amintită și această indicație.
- 53 În schimb, criteriul avut în vedere de instanța de trimitere în cadrul celei de a doua întrebări formulate pentru a se identifica o „evocare” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 – și anume acela ca semnul în discuție să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu indicația geografică protejată sau cu zona geografică aferentă acesteia – nu poate fi reținut, întrucât nu stabilește o legătură suficient de directă și de univocă între acest element și indicația respectivă.

- 54 În plus, după cum a arătat avocatul general la punctele 61-63 din concluzii, deși ar fi suficient, pentru a se identifica o asemenea „evocare”, să se creeze în percepția consumatorului o asociere de orice natură cu o indicație geografică protejată, aceasta ar conduce, în primul rând, la interferarea literei (b) a articolului 16 din Regulamentul nr. 110/2008 cu domeniul de aplicare al dispozițiilor care îi succedă în articolul respectiv, mai precis cu literele (c) și (d) ale acestui articol, care vizează situații în care referirea la o indicație geografică protejată este mai subtilă decât o „evocare” a acesteia.
- 55 În al doilea rând, utilizarea unui asemenea criteriu ar conduce la extinderea în mod imprevizibil a domeniului de aplicare al regulamentului menționat și ar crea riscuri semnificative în special pentru securitatea juridică a actorilor economici în cauză. Astfel, în conformitate cu considerentul (4) al Regulamentului nr. 110/2008, legiuitorul Uniunii urmărește să „asigur[e] o abordare mai sistematică a legislației care reglementează băuturile spirtoase”, prin stabilirea unor „criterii bine definite”, în special „cu privire la protecția indicațiilor geografice”. Or, reținerea unui criteriu atât de imprecis și de extensiv ca cel avut în vedere de instanța de trimitere în cadrul celei de a doua întrebări nu ar fi conformă acestei finalități.
- 56 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima parte a celei de a doua întrebări că articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a constata existența unei „evocări” a unei indicații geografice înregistrate, instanța de trimitere trebuie să aprecieze dacă, în prezența denumirii în litigiu, consumatorului european mediu, normal informat, suficient de atent și avizat, îi este indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de indicația geografică protejată. În cadrul acestei aprecieri, în lipsa, în primul rând, a unei asemănări fonetice și/sau vizuale a denumirii în litigiu cu indicația geografică protejată și, în al doilea rând, a unei încorporări parțiale a acestei indicații în denumirea respectivă, instanța menționată trebuie să țină seama, după caz, de apropierea conceptuală dintre denumirea menționată și indicația amintită.
- 57 În ceea ce privește a doua parte a celei de a doua întrebări, referitoare la contextul în care se integrează denumirea în litigiu cu ocazia aprecierii de către instanța națională a existenței unei „evocări” în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, este necesar să se constate că din modul de redactare a acestei dispoziții reiese că poate exista o „evocare” chiar dacă este indicată originea reală a produsului (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 58 Din decizia de trimitere reiese că domnul Klotz, pârâțul din litigiul principal, susține că denumirea „Glen Buchenbach” este un joc de cuvinte format pornind de la numele locului de origine al băuturii în discuție în litigiul principal, și anume „Berglen”, și de la numele unui râu local, și anume „Buchenbach”. Cu toate acestea, Curtea a statuat deja că este irelevant, din perspectiva articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, faptul că denumirea în litigiu corespunde denumirii întreprinderii și/sau a locului unde este fabricat produsul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctele 42-45).
- 59 Pe de altă parte, după cum a arătat avocatul general la punctul 81 din concluzii, Curtea a mai precizat că împrejurarea că denumirea în litigiu face referire la un loc de fabricație care ar fi cunoscut consumatorilor din statul membru în care produsul este fabricat nu constituie un factor pertinent în cadrul aprecierii noțiunii „evocare”, în sensul articolului 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008, dat fiind că această dispoziție protejează indicațiile geografice înregistrate împotriva oricărei evocări pe întreg teritoriul Uniunii și că, din perspectiva necesității de a garanta o protecție efectivă și uniformă a respectivelor indicații în cadrul acesteia, sunt vizați toți consumatorii de pe acest teritoriu (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punctul 27).

- 60 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua parte a celei de a doua întrebări că articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „evocări” a unei indicații geografice înregistrate, nu este necesar să se țină seama de contextul în care se află elementul în litigiu și în special de faptul că acesta este însoțit de o precizare privind originea reală a produsului în cauză.

Cu privire la a treia întrebare

- 61 Prin intermediul celei de a treia întrebări formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „indicații false sau înșelătoare” interzise de această dispoziție, este necesar să se țină seama de contextul în care este utilizat elementul în litigiu, în special atunci când acesta este însoțit de o indicație referitoare la originea reală a produsului în cauză.
- 62 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008, o indicație geografică înregistrată este protejată împotriva „oricărei alte indicații false sau înșelătoare privind proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale, prezente în desemnarea, prezentarea sau etichetarea produsului, care este susceptibilă să dea o impresie falsă în privința originii acestuia”.
- 63 Mai întâi, trebuie să se constate că, contrar celor susținute de Comisia Europeană, nimic din modul de redactare a acestei dispoziții nu sugerează că intenția legiuitorului Uniunii a fost să se țină seama de contextul în care este utilizat elementul în litigiu pentru a identifica o „indicați[e] fals[ă] sau înșelătoare privind proveniența, originea, natura sau calitățile esențiale” ale produsului.
- 64 Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 92 din concluzii, expresia „indicați[e] fals[ă] sau înșelătoare [...] prezent[ă] în desemnarea, prezentarea sau etichetarea produsului” constituie o enumerare a unor suporturi diferite pe care se poate afla indicația suspectată a fi falsă sau înșelătoare. Nu se poate deduce de aici că această indicație trebuie să fie examinată în combinație cu celelalte informații eventual prezente în desemnarea, în prezentarea sau în etichetarea produsului în cauză.
- 65 În continuare, după cum a arătat și avocatul general la punctul 96 din concluzii, este necesar să se precizeze că articolul 16 din Regulamentul nr. 110/2008 conține o enumerare graduală a acțiunilor interzise prin care litera (c) a acestui articol trebuie să se distingă de literele (a) și (b) precedente. În timp ce litera (a) a articolului menționat se limitează la actele de utilizare a unei indicații geografice protejate, iar litera (b) a acestuia la actele de uzurpare, de imitare sau de evocare, litera (c) a aceluiași articol extinde aria de protecție prin includerea „oricărei alte indicații”, adică a informațiilor furnizate consumatorilor, care apar în desemnarea, prezentarea sau etichetarea produsului în cauză și care, deși nu evocă indicația geografică protejată, sunt calificate ca fiind „false sau înșelătoare” în privința legăturilor pe care produsul le are cu aceasta din urmă.
- 66 În această privință, este necesar să se precizeze, în primul rând, că expresia „oricărei alte indicații”, folosită la articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008, include informații care pot figura sub orice formă în desemnarea, în prezentarea sau în etichetarea produsului în cauză, în special sub forma unui text, a unei imagini sau a unui conținut de natură să informeze cu privire la proveniența, la originea, la natura sau la calitățile esențiale ale acestui produs.
- 67 În al doilea rând, este suficient ca o indicație falsă sau înșelătoare să fie prezentă pe unul dintre cele trei suporturi menționate în această dispoziție, și anume „în desemnarea, prezentarea sau etichetarea” produsului în cauză, pentru a se considera că este „susceptibilă să dea o impresie falsă în privința originii acestuia”, în sensul dispoziției amintite.

- 68 Rezultă din elementele care precedă că articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008 prevede o protecție largă a indicațiilor geografice înregistrate. Or, dacă o indicație falsă sau înșelătoare ar putea fi totuși autorizată datorită unor informații suplimentare legate de această indicație și privind, printre altele, originea reală a produsului în cauză, această dispoziție și-ar pierde efectul util.
- 69 În sfârșit, după cum s-a menționat deja la punctul 38 din prezenta hotărâre, Regulamentul nr. 110/2008 și în special articolul 16 din acesta au ca scop protejarea indicațiilor geografice protejate, atât în interesul consumatorilor, care nu trebuie să fie induși în eroare prin indicații incorecte, cât și în interesul operatorilor economici, care suportă costuri mai ridicate pentru a garanta calitatea produselor care poartă legal indicații geografice protejate. Astfel, acești operatori trebuie să fie apărați împotriva actelor de concurență neloială.
- 70 Or, după cum a arătat avocatul general la punctul 101 din concluzii, realizarea acestor obiective ar fi pusă în pericol dacă protecția indicațiilor geografice ar putea fi restrânsă prin faptul că informații suplimentare figurează alături de o indicație falsă sau înșelătoare, în sensul articolului 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008, deoarece reținerea acestei interpretări ar însemna admiterea utilizării unei astfel de indicații, în cazul în care este însoțită de informații exacte.
- 71 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „indicații false sau înșelătoare” interzise de această dispoziție, nu este necesar să se țină seama de contextul în care este utilizat elementul în litigiu.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

- 1) **Articolul 16 litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 110/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 ianuarie 2008 privind definirea, desemnarea, prezentarea, etichetarea și protecția indicațiilor geografice ale băuturilor spirtoase și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 1576/89 al Consiliului trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „utilizări comerciale indirecte” a unei indicații geografice înregistrate, este necesar ca elementul în litigiu să fie utilizat într-o formă fie identică cu această indicație, fie similară din punct de vedere fonetic și/sau vizual. În consecință, nu este suficient ca acest element să fie de natură să creeze în percepția publicului vizat o oarecare asociere cu indicația menționată sau cu zona geografică aferentă acesteia.**
- 2) **Articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a constata existența unei „evocări” a unei indicații geografice înregistrate, instanța de trimitere trebuie să aprecieze dacă, în prezența denumirii în litigiu, consumatorului european mediu, normal informat, suficient de atent și avizat, îi este indusă în mod direct, ca imagine de referință, marfa care beneficiază de indicația geografică protejată. În cadrul acestei aprecieri, în lipsa, în primul rând, a unei asemănări fonetice și/sau vizuale a denumirii în litigiu cu indicația geografică protejată și, în al doilea rând, a unei încorporări parțiale a acestei indicații în denumirea respectivă, instanța menționată trebuie să țină seama, după caz, de apropierea conceptuală dintre denumirea menționată și indicația amintită.**

Articolul 16 litera (b) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „evocări” a unei indicații geografice înregistrate, nu este necesar să se țină seama de contextul în care se află elementul în litigiu și în special de faptul că acesta este însoțit de o precizare privind originea reală a produsului în cauză.

- 3) Articolul 16 litera (c) din Regulamentul nr. 110/2008 trebuie să fie interpretat în sensul că, pentru a se constata existența unei „indicații false sau înșelătoare” interzise de această dispoziție, nu este necesar să se țină seama de contextul în care este utilizat elementul în litigiu.**

Semnături